

iskoláink vezetői, képviselő. Meghívtuk azoknak a hazai intézményeknek a képviselőit is, amelyekre munkánkban leginkább támaszkodunk: az MTA Nyelvtudományi, Irodalomtudományi, Történettudományi Intézete, a Művelődési Minisztérium a Népművelési Intézet, az Országos Pedagógiai Intézet, a Magyar Írók Szövetsége, a Tankönyvkiadó Vállalat, az Országos Oktatási Központ stb. képviselőit. Az e napirendi témára való tekintettel is meghívtuk a hazai egyházak vezető képviselőit és az egyházi lapok szerkesztőit.

A külföldi meghívásokkal kapcsolatban is elsősorban az vezetett. bennünket hogy régi, tapasztalt munkatársaink itt legyenek, de — főként az ő javaslatukra — sok olyan barátunk is kapott meghívót, aki újabban kapcsolódott a munkába. Minthogy a mi munkánknak igen lényeges része az egyesületek életéhez fűződik, itt van sok baráti egyesület vezetője, képviselője is. Annál is inkább, mert az ő munkájukat, gondjaikat külön is meg akarjuk beszélni.

Fontos újítás volt a mostani konferencia szervezésében, hogy azt kértük az egyes külföldi magyar intézmények, iskolák stb. vezetőitől: ők jelöljék meg, kit szeretnének elküldeni erre a tanácskozásra. Úgy gondoljuk, hogy ez a „képviselési rendszer” demokratikusabbá, nyitottabbá és — reméljük — eredményesebbé teszi a mostani összefüggést és a következő konferenciákat, egész együttműködésünket.

Köszönöm szíves figyelmüket, türelmüket, s a további napokra mindnyájunknak friss erőt és eredményes eszmecserét kívánok.

Sinor Dénes (USA)

Hozzászólások

Megint csak összejöttünk! Örül a szív, az intellektus elégedett. Egy modern Horatius azt mondaná, hogy eljött a kölcsönös vállveregetések ideje. De vannak vállak, amelyek már nem viselnek földi terhet, amelyek már nem hordozzák a magyarság gondjait. Halottakat idézek. Elsősorban Gosztonyi Jánost, Béládi Miklóst, Hamza Andrást, akik — másokkal egyetemben — már nincsenek közöttünk. Elmúlásuk jelzi az idő múlását, az öregedést, egyben talán a fejlődést, a megújulást is. Az idő és változás fogalmai elválaszthatatlanok!

A világirodalom legtöbbet idézett, legtöbbet kommentált írójának egy megjegyzése jut eszembe. Szent Pál — mert órála van szó — a korintusiakhoz írt első levelében azt írja: „Gyermekkoromban úgy beszéltem, mint egy

gyermek, úgy gondolkoztam, mint egy gyermek, úgy éreztem, mint egy gyermek. De amikor elértem a férfikort, elhagytam a gyermek szokásait". Tizenöt évvel az első Anyanyelvi Konferencia után: elhagytuk-e a gyerek szokásait, elértük-e a férfikort? Ha igen, a gyerekkor naivitásával együtt elvesztettük-e annak ártatlanságát, idealizmusát is? Tudjuk-e még, miért jöttünk e világra?

Az Anyanyelvi Konferencia eredeti célja kristálytisztán fogalmazódott meg: a nyugati — ismétlem, a nyugati és nem a trianoni béke következményeként az anyaországtól elcsatolt — magyarság magyar anyanyelvűségének, magyarságtudatának megtartását tűztük ki célul. Nemes cél ez, sziszifuszi munka, sok szívet, pénzt, körültekintést igényel. Érdekében megállapodtunk abban is, hogy a magyarországi magyarok nem fogják ezeket a találkozókat politikai ideológiák terjesztésére felhasználni. Mi meg, nyugati magyarok, úgy mondtuk, hogy nem fogunk belebeszélni a magyar belpolitika ügyeibe.

Okos szándék, szép szándék — de sajnos — nem mindenki tartja be a játék szabályait. Márpedig szabály nélkül nincs játék. Voltak, talán vannak is, nagyzási hóbertban szenvedő kisdedek — mármint a szentpáli értelemben kisdedek — akik azt hiszik, sőt néha el is tudják hitetni, hogy mondjuk dél-patagóniai honukból, az ottani kuglizóegyletben szerzett államférfiúi tapasztalatok alapján pontosan — a magyar illetékeseknél helyesebben — tudják megítélni a magyar belpolitika, sőt — horribile dictu — a magyar külpolitika problémáit is.

Nyilvánvaló, hogy nem tartozik az Anyanyelvi Konferencia kompetenciájához megfigyelni, kommentálni az említett dél-patagóniai elvtárs otthon, mármint saját környezetében kifejezett véleményét. Beszéljen, írjon, amit akar, de kérve kérjük, tegye ezt másutt, ne itt, az anyanyelvi konferencián! Ne vesztegessük az időt, az energiát olyan dolgok megvitatására, amelyek nem tartoznak sem a Világszövetség, sem az Anyanyelvi Konferencia — ahogy mondani szokták — asztalára. Ritkán találkozunk, kevés időnk van — maradjunk a témánál!

Az 50-es évek elején a magyar élet sokak által nem kedvelt tünete volt haszontalan és hatástalan határozatok kényszerű tárgyalása, megszavaztatása. Olyasmire gondolok például, hogy mondjuk a pacsatütti vadkacsatenyésztők asztaltársasága kénytelen volt a dél-gujarati árvízsegély elégtelenségét keményen elítélő nyilatkozatot hozni. A történelem tanúsága szerint egy ilyen nyilatkozat nem segítette az árvíz sújtotta embereket, viszont ártott a pacsatütti — dél-gujarati viszonyoknak, és a kérdés tárgyalására fordított idő alatt nem lehetett vadkacsákat tenyészteni.

Ha az Anyanyelvi Konferencia a saját kompetenciáján kívül eső témák megvitatásának fórumává válnék — akkor megszűnne. Per definitionem — megszűnne! Ez ilyen egyszerű, kérem! Hogy egy közeli, nem magyar példát

adjak: amikor az amerikai kormány és közvélemény szerint az Unesco eltért kitűzött céljaitól, és bizonyos politikai ideológiák fórumává látszott válni, az USA kilépett belőle — és magával vitte a költségvetés 25 százalékát. Most Anglia követi példáját! Tanulság: suszter, maradj a kaptafánál!

A Magyarok Világszövetsége működésében talán legfontosabb eredménynek azt tekintem, hogy vezetőségünknek sikerült a magyarországi közvélemény nagy többségével megértetni és elfogadtatni eredeti — ismétlem: eredeti — célkitűzéseink jogosultságát, tisztességét, kivitelezhetőségét. Mindkét magyarság — az itteni is, mi is Nyugaton — hasznát láttuk ennek a közeledésnek. Ügyünk közügy lett Magyarországon. Ez örvendetes, sőt döntően fontos eredmény — ha a Világszövetség nem érte volna el, most nem lennénk itt, Veszprémben —, de persze valami rizikó is jár vele. A közügyekbe már a politika is beleszól vagy beleszólhat, és hogy egy bölcs barátom sóhajoz szavait idézzem: „nehéz depolitizálni Magyarországon”.

Egy amerikai tisztelőm — azért nevezem annak, mert túlságosan nagy fontosságot tulajdonít ritka megnyilatkozásaimnak — írásban tette fel a kérdés hogy hol „egyeztetik Sinor akadémikus megnyilatkozásait a Magyarok Világszövetségének terveivel”? Szerinte — idézek — „az a gyümölcsöző rokon baráti kapcsolat, amely Sinor és a magyar kommunista rendszer kultúrkomiszárjai között — ezek, gondolom, Ti vagytok — az elmúlt évtizedek során kialakult, elegendő alapot szolgáltat arra, hogy ilyen gondolatok forduljanak meg fejünkben”. Ez az idézet vége. Hát a baráti kapcsolatok meglétét ne tagadom, de egyeztetni nemigen kell. Okos ember nem gyanít összecsküvést akkor és abban, ha egy futballmeccsen nyári zápor esetén tízezer ember egyszer nyitja ki az esernyőjét. Az akció csak annak gyanús, aki dél-patagóniai televízióon figyeli az eseményeket, és nem látja, hogy esik.

Ha el is értünk szép sikereket, ha a két magyarság közeledett is egymás megértésében és közös akciókban, maradt bőven megoldatlan probléma. Jó példa erre kapcsolatunk hiánya a nyugati katolikus klérussal. Az egyházak fontos szerepét az anyanyelv és a nemzettudat fenntartásában minden józan ember elismeri. Az Ifjúsági Szemlének adott és halála után megjelent interjújában Gosztonyi János arra a kérdésre, hogy „Melyek a nyelv megőrzésének legfontosabb intézményei a diaszpórában?”, imígyen válaszolt: „Elsősorban az egyházak. Régen is azok voltak, és azok ma is.” Mások is, magam is többször hangsúlyoztuk ezt a tényt. Így hát nem meglepő, hogy egyik központi témánk megint csak a magyar egyházak tevékenysége a magyar nyelv és kultúra ápolásában. Biztosra veszem, hogy sok okos megjegyzés fog ezzel kapcsolatban ülésünkön elhangzani. De eddig, akármit tettünk is, a nyugaton működő katolikus papság — tisztelet a kivételnek,

persze — nem mutatott sok megértést mozgalmunk céljai iránt. Ez nekem mint katolikusnak, különösen rosszul esik.

Beállítottságuknak lehetnek szubjektív okai — például rossz személyes emlékek — vagy objektív okai, mint a legtöbb szerzetesrend magyarországi működésének felfüggesztése. Ennek ellenére, úgy hiszem, hogy — mindent egybevetve — a fő ok inkább a helyi hívők nyomásában keresendő. Ha és ahol ez a magarázat helytálló, meg kell értenünk magyar pap testvéreink helyzetét, akiknek első kötelességük a hívők lelki gondozása, és helytelen lenne, ha egy politikai állásfoglalással elijesztenék vagy elkedvetlenítenék őket a templomba járástól, vagy egy nem magyar templomba küldenék őket. Igaz, a jó lelkipásztor vezet — és nem követ. A jó pásztor nyája pedig nem széled szét. De akár együtt dolgozik velünk a nyugati katolikus papság, akár nem: amíg magyarul mondja a szentmisét, amíg magyarul prédikál, a közös ügyet, a mi ügyünket szolgálja. Amíg a ma párhuzamos magyar utak magyarok, van remény arra, hogy egyszer csak összefutnak.

Az egyház kétezer éves történetének folyamán minden vihart túlélte. Magyarország csak fele olyan idős, de szintén túlélte minden vihart. Az ezer év közös története alatt hányszor, de hányszor voltak konfliktusok az egyház és az ország között! Igazi, harmonikus együttműködést csak ritkán találunk, az többnyire vágyalom. Ha csak saját gyerekkoromra emlékezem, ma Istenben nyugodó jó paptanároim hányszor, de hányszor hánytorgatták fel az egyház sok sérelmét abban az országban, amelyben a római katolicizmus államvallás volt. De mégis katolikusnak és magyarnak neveltek bennünket, és amikor az ötvenéves érettségi találkozáson felolvastuk az osztály névsorát, láthattuk: mind magyar maradt, mind katolikus maradt — egyetlenegy sem züllött el.

A magyar élet nem fenékiig tejfel. Tudja ezt mindenki, hirdeti a magyar rádió és a televízió is. De, ha a jogos panaszoktól eltekintünk, kétségtelen, hogy az elégedetlenség, a panaszkodás a magyar középosztály egyik jellemző vonása. Ha megkérdezik az amerikai, akinek házáat, mindenét pár órával előbb vitte el a tornádó — aztán, ami maradt, azt elrabolták —, tehát megkérdezik tőle, hogy hogyan van, azt fogja válaszolni „fine, just fine — remekül, köszönöm, remekül! És valószínűleg hozzáteszi majd, hogy milyen remek ország Amerika, ahol ilyen kedves kérdéseket tesznek fel. Ha viszont éppen fizetésemelést kapott magyar barátomnak, aki szebb lakásba költözik, hogy boldog házasságát megkezdje, ha tehát annak teszek. fel hasonló kérdést, a várható válasz az: „Jaj, ne is kérdezd!”

Költőink valamikor kitalálták a nemzethalál fogalmát. A baj ezzel csak az, hogy a gyakorlatban nincs olyan sír, hol nemzet süllyed el; bár ha volna, nem úgy néz ki a dolog, hogy mi kerülnénk bele. Erős nemzet ez! Nem a csataterén ahol hosszú évszázadokon át még véletlenül sem tudtunk egy háborút megnyerni. Erős ez a nemzet az élni akarásában, szívósságában, okos

pragmatizmusában — egy nép, amely szentül hisz az álmokönyvek tanította bölcsességben: Lúdhúst enni jó”. Ez a nemzet túlélte a hazájáért egy műszakban búsongó köznemesi mentalitást, a dicső nemzethalált hirdető költőket, a fanyalgó, néha patológikus intellektuelek mindent egyszerre gyógyító politikai balzsamait. A nagy magyar teljesítmény az, hogy vagyunk, és — valljuk be — lehetnénk, sőt voltunk sokkal rosszabbul is. Azok a bizonyos hivatásos elégedetlenek, akik a kákán keresik a csomót — noha egyebüktől van csomó bőven —, és abban reménykednek, hogy valami hatóság vagy külföldi búsmagyar tudomást vesz róluk, és fájdalommentesen mártírrá avatja őket, nos, ezek olyan távol vannak a nép álmaitól, vágyaitól, de főleg mindennapi tevékenységétől, mint az említett dél-patagóniai nemzetmentők.

Miért mondtam mindezt? Mi köze van ennek az elmékedésnek az anyanyelvi konferenciához? Hát hadd magyarázzam meg! Mi szükségszerűen a fiatalokért dolgozunk. Nekik írunk tankönyveket, nekik szervezünk tanfolyamokat, iskolákat, őket szolgálja Sárospatak, Kőszeg vagy a nyugati magyar cserkészlet. De aggodalommal gondolok arra, hogy sok helyen, sokaktól miről hallanak ezek a fiatalok. Miről mesélünk nekik: Mohácsról, Dózsa Györgyről, Rákócziáról; Kossuthról, két elvesztett világháborúról, Trianonról, Széllásiról, Rákosiról. Mindig csak panasz, elvesztett háborúk, száműzetések, öldősések... Nos — tisztelt konferencia — egy minden mérkőzését elvesztő futballcsapat számára nehéz szurkolókat toborozni. Még ennél is helytelenebb taktika, ha mai, mondva csinált problémákkal traktáljuk őket, aprócska ügyekkel, hogy X költő vagy író milyen könnyen vagy nehezen helyezi el műveit. Hogy érdekelheti ez a kérdés a fiatalokat, mit jelenthet számukra — hogy egy más példát adjak — az a meddő vita hogy egy, a születésük előtt lezajlott rövid polgárháború, forradalom vagy ellenforradalom volt-e? Ők fütyülnek rá — én is!

Pest tele van nevető, jókedvű, élelmes fiatalokkal, akik vidáman élnek életüket, a magyar életet. Hol kell itt prédikálni? Ady gyönyörű soraira gondolok sajnos: „Dacos Hunnia álmodva vívja a régi csatát. Veri a Jövőt: balladát akar balladát, balladát”. A balladákból — köszönjük — eleget kaptunk. Közvetítsük inkább a Balassi Bálint életszemléletét: „Vitézek, mi lehet e széles föld felett szebb dolog a végeknél?” Értessük meg a fiatalokkal, az unokákkal, mutassuk meg nekik itt Magyarországon, no meg a saját példánkon, hogy magyarnak lenni nem kálvária, nem küldetés, nem sorstragédia, gyötrellem, kesergés. Hanem, magyarnak lenni: kihívás, virtus, vicc, kaland, jó mulatság — férfimunka.